Sygn. akt I ACa 1226/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Uznańska
Sędziowie:	SSA Andrzej Szewczyk SSA Barbara Górzanowska (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. w S.

przeciwko G. J.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 18 marca 2016 r. sygn. akt I C 1178/15

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.***

SSA Andrzej Szewczyk SSA Elżbieta Uznańska SSA Barbara Górzanowska

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 lutego 2017 r.

Strona powodowa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny zawartej w dniu 9 maja 2014 r. przed notariuszem R. L., Rep.(...) nr (...), pomiędzy obdarowaną G. J. a darczyńcą S. J., na mocy której G. J. nabyła następujące nieruchomości: udział 1/3 we współwłasności nieruchomości położonej w M., utworzonej z działki numer (...) o powierzchni 0,2645 ha, zabudowanej domem jednorodzinnym, objętej księgą wieczystą nr (...), o szacowanej wartości 100 000 zł; nieruchomość położoną w M., utworzoną z działki nr (...) o powierzchni 0,1314 ha, objętą księgą wieczystą nr (...), o

szacowanej wartości 6 570 zł; nieruchomość położoną w M., utworzonej z działki nr (...) o powierzchni 0,5500 ha, objętą księgą wieczystą nr (...), o szacowanej wartości 25 500 zł; nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr (...), o łącznej powierzchni 1,6320 ha, objętą księgą wieczystą (...), o szacowanej wartości 81 600 zł; nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr (...), o łącznej powierzchni użytkowej 1.4139 ha, objętą księgą wieczystą nr (...), o szacowanej wartości 70 695 zł - w celu egzekucji wierzytelności strony powodowej wynikającej z wyroku z dnia 19 grudnia 2014 r. Sądu Rejonowego w N., VII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w M., sygn. akt VII C 63/13, zasądzającego od S. J. (męża pozwanej G. J.) na rzecz powodowej Spółki kwotę 86 400 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 lutego 2012r. do dnia zapłaty.

Pozwana G. J. wniosła o oddalenie powództwa w całości zarzucając brak przesłanek z art. 527 k.c. Podniosła, że do dokonania kwestionowanej czynności doszło przed wydaniem wyroku o sygn. akt VII C 63/13 przez Sąd Rejonowy w N., VII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w M.; pozwana od kwietnia 2014 r. była w separacji z mężem, dlatego też nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć o problemach finansowych męża; w dniu dokonania darowizny, S. J. nie znajdował się w sytuacji finansowej powodującej jego niewypłacalność i posiadał inne źródła majątkowe, z których mógł zaspokoić wierzyciela.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny zawartej w K. w dniu 9 maja 2014r. przed notariuszem R. L., Rep. (...) nr (...), pomiędzy obdarowaną G. J., a darczyńcą S. J., na podstawie której pozwana nabyła następujące nieruchomości: udział 1/3 części we współwłasności nieruchomości położonej w M., składającej się z działki nr (...) o powierzchni 0,2645 hektara, zabudowanej domem jednorodzinnym, objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w N.X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w M.; nieruchomość położoną w M., składającą się z działki nr (...), o powierzchni 0,1314 hektara, objętą księgą wieczystą nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w N.X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w M.; nieruchomość położoną w M., składającą się z działki nr (...) o powierzchni 0,5500 hektara, objętą księgą wieczystą nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w N.X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w M.; nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr (...) o łącznej powierzchni 1,6320 hektara, objętą księgą wieczystą nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w N.X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w M.; nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr (...), o łącznej powierzchni 1,4139 hektara, objętą księgą wieczystą nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w N.X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w M., jako czynności zdziałanej z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wierzytelność w stosunku do dłużnika S. J., zasądzona wyrokiem Sądu Rejonowego w N.VII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w M. z dnia 19 grudnia 2014r., sygn. VII C 63/13. Nadto Sąd zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 10.012,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne:

Powód wniósł, dwoma pozwami przeciwko S. J., o wydanie nakazów zapłaty w Elektronicznym Postępowaniu Upominawczym i zasądzenia odpowiednio kwoty 56 400 zł (sygn. akt VI Nc-e 889643/12) i 30 000 zł (sygn. akt VI Nc-e 889647/12), które to sąd oba żądania uwzględnił. W wyniku sprzeciwu S. J. od nakazów, obie sprawy zostały przekazane do Sądu Rejonowego w N., VII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w M., a następnie połączone do wspólnego rozpoznania pod sygn. akt VII C 63/13. Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2014 r. ww. sąd zasądził od S. J. na rzecz powodowej spółki (...) sp. z o.o. kwotę 86 400 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 lutego 2012r. oraz kwotę 6 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Powyższy wyrok uprawomocnił się, a następnie został opatrzony klauzulą wykonalności w dniu 24 kwietnia 2015 r. w zakresie pkt I. Natomiast w zakresie pkt II powodowa spółka zaskarżyła postanowienie sądu.

Sąd Okręgowy następnie ustalił, że umową darowizny w formie aktu notarialnego repertorium (...)nr (...), S. J. przeniósł na pozwaną własność: udziału 1/3 we współwłasności nieruchomości położonej w M., utworzonej z działki numer (...) o powierzchni 0,2645 ha, zabudowanej domem jednorodzinnym, objętej księgą wieczystą nr (...); nieruchomość położoną w M., utworzoną z działki nr (...) o powierzchni 0,1314 ha, objętą księgą wieczystą nr (...); nieruchomość położoną w M., utworzonej z działki nr (...) o powierzchni 0,5500 ha, objętą księgą wieczystą nr (...);

nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr(...) o łącznej powierzchni 1,6320 ha, objętą księgą wieczystą nr (...); nieruchomość położoną w M., składającą się z działek nr (...), o łącznej powierzchni użytkowej 1.4139 ha, objętą księgą wieczystą nr (...). Komornik sądowy R. B. prowadzi postępowanie egzekucyjne z wniosku wierzyciela spółki (...) przeciwko dłużnikowi S. J. na podstawie przedmiotowego tytułu wykonawczego, pod sygnaturą Km 1675/14. Według komornika dłużnik jest niewypłacalny, o czym świadczy szereg zbiegów egzekucyjnych zarówno komorników sądowych, jak i organów egzekucyjnych. Dłużnik S. J. zawiesił działalność gospodarczą. W trakcie postępowania egzekucyjnego dłużnik był wielokrotnie bezskutecznie wzywany do wskazania swojego majątku, bezskuteczna jest także egzekucja prowadzona przeciwko niemu. Przeciwko dłużnikowi S. J. prowadzone są także inne postępowania egzekucyjne z wniosku innych wierzycieli. Wyrokiem z dnia 15 marca 2016r., sygn. IX GC 646/15 Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział IX Gospodarczy oddalił powództwo S. J. przeciwko spółce (...) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w N.VII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w M. z dnia 19 grudnia 2014r., w sprawie VII C 63/13. Wyrokiem z dnia 28 marca 2014r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział XI Cywilny-Rodzinny, sygn. XI C 2376/13 orzekł separację małżeństwa G. J. i dłużnika S. J..

Powyższy stan faktyczny doprowadził Sąd Okręgowy do przekonania, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Sąd wskazał, że zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacany w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem tej czynności. Zatem możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej uwarunkowana jest następującymi kumulatywnymi przesłankami: istnieniem godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności; dokonaniem przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią; pokrzywdzeniem wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika; dokonaniem przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; uzyskaniem wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią; działaniem osoby trzeciej w złej wierze. Ciężar ich udowodnienia co do zasady – zgodnie z regułą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. – obciąża wierzyciela, który jest uprawniony do zaskarżenia czynności prawnej dłużnika. Jednakże jeżeli pozwany kwestionuje swoją odpowiedzialność, to w tym zakresie ciężar dowodu spoczywa na nim. Dodatkowo na pozwanym spoczywa obowiązek dowodu w sytuacji, gdy chce obalić domniemania wynikające z przepisów.

Według Sądu pierwszej instancji, w przedmiotowej sprawie wszystkie przesłanki warunkujące zastosowanie ochrony wierzyciela przewidzianej w instytucji skargi pauliańskiej zaistniały kumulatywnie i zostały spełnione. Stronie powodowej przysługuje wierzytelność względem dłużnika S. J., co zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w N., VII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w M. o sygn. akt VII C 63/13. Powództwo o pozbawienie wykonalności tego tytułu wykonawczego zostało oddalone wyrokiem z dnia 15 marca 2016r., sygn. IX GC 646/15. Dłużnik dokonał czynności prawnej z osobą trzecią, darując żonie udział w wysokości 1/3 we współwłasności i wskazane powyżej nieruchomości. Dokonując tej darowizny dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzyciela. Wskutek powyższej czynności, dłużnik wyzbył się składników majątku, z których mógłby zostać zaspokojony wierzyciel. W związku z powyższym S. J. stał się niewypłacalny w większym stopniu niż był przed dokonaniem czynności. Z zeznań komornika R. B., prowadzącym postępowanie egzekucyjne, wynika, że dłużnik nie posiada majątku, z którego można prowadzić skutecznie egzekucję. Prowadzona egzekucja komornicza okazała się nieskuteczna, w konsekwencji czego wierzyciel nie został zaspokojony. Ponadto dłużnik pomimo wzywania go do wskazania składników swojego majątku, z których mogłaby być przeprowadzona egzekucja, zaniechał takowego obowiązku. Wskazane przez pozwaną ruchomości w majątku dłużnika S. J. są niewystarczające na zaspokojenie wierzyciela, a wraz z upływem czasu ich wartość wciąż maleje. Powyższe okoliczności świadczą o tym, że dokonana przez dłużnika czynność prawna w postaci darowania żonie udziału oraz nieruchomości zdziałana była z pokrzywdzeniem wierzyciela. Zgromadzone w sprawie dowody wskazują, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Sąd Okręgowy podkreślił, że pomimo, iż Sąd Rejonowy w Nowym Sączu wydał wyrok w dniu 19 grudnia 2014 r. tj. w dacie późniejszej niż dokonana darowizna, sprawa o zapłatę powyższej wierzytelności została skierowana na drogę postępowania sądowego w dniu

28 maja 2012 r. w dwóch oddzielnych pozwach. Następnie zostały wydane nakazy zapłaty odpowiednio w dniu 29 czerwca 2012 r. i 20 lipca 2012 r. W powyższych datach S. J. miał świadomość obowiązku spełnienia wierzytelności, a przynajmniej powinien liczyć się z powstaniem takiego obowiązku. Roszczenie spółki (...) było bowiem wymagalne już w 2012r. Świadek R. B. zeznał, iż wiele elementów wskazuje na to, że dłużnik jest niewypłacalny, na co składa się szereg zbiegów egzekucyjnych, zarówno komorników sądowych, jak i organów egzekucyjnych. Przytoczone okoliczności wskazują jednoznacznie, że dłużnik wskutek dokonanej darowizny stał się co najmniej niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem powyższej czynności, a zatem darowizna była dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, czego dłużnik był świadomy, bowiem wiedział o obowiązku spełnienia wierzytelności co najmniej od 29 czerwca 2012 r. tj. od wydania pierwszego nakazu zapłaty. Nie można wymagać od wierzyciela aby to on podejmował kolejne czynności, w szczególności aby to tylko wierzyciel był obowiązany do poszukiwania majątku dłużnika, w sytuacji gdy dotychczas prowadzona przez komornika egzekucja okazała się bezskuteczna, a dłużnik nie chce dobrowolnie wykonać obowiązku wynikającego z prawomocnego orzeczenia sądu. Nie można wymagać w szczególności od wierzyciela aby przyłączał się do egzekucji prowadzonej z nieruchomości dłużnika, jeżeli hipoteki wpisane w księdze wieczystej dla danej nieruchomości przewyższają wartość tej nieruchomości i wyprzedzają wierzyciela spółkę (...). Naraziłoby to tylko wierzyciela na kolejne zbędne koszty. Sąd Okręgowy wskazał, że wskutek dokonanej czynności korzyść uzyskała osoba trzecia w stosunku do strony powodowej i pozwanej tj. obdarowana (żona dłużnika). Wszystkie wymienione okoliczności wystąpiły łącznie i wyczerpują przesłanki, od zaistnienia których uzależnione jest skorzystanie przez wierzyciela z instytucji skargi pauliańskiej. Wobec dokonania czynności prawnej – której uznania za bezskuteczną w stosunku do siebie żąda wierzyciel nieodpłatnie, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia czy osoba trzecia (pozwana) wiedziała o tym, że dłużnik dokonując darowizny działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.). Zgodnie z treścią ww. przepisu jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zadłużenie S. J. powstało na długo przed orzeczoną separacją małżonków J. z dnia 28 marca 2014 r. Pierwszy nakaz zapłaty został wydany 29 czerwca 2012 r., a kolejny w dniu 20 lipca 2012 r. Można przypuszczać, że żona jako osoba najbliższa i prowadząca wspólne gospodarstwo domowe na bieżąco znała sytuację materialną męża. Fakt ten jednak Sąd Okręgowy ocenił jako nieistotny, ze względu na brzmienie z art. 528 k.c. S. J., jako dłużnik powodowej spółki działał ze świadomością pokrzywdzenia swoich wierzycieli. Wiedząc o narastającym zadłużeniu, wynikającym z prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, nie tylko wobec powodowej spółki, poprzez czynność prawna darowizny w formie aktu notarialnego, wyzbył się jedynych przedmiotów majątkowych, z których powód mógłby uzyskać zaspokojenie swoich roszczeń. Mając powyższe na względzie wobec spełnienia wszystkich przesłanek wymaganych dla zastosowania instytucji skargi paulińskiej, Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiodła pozwana G. J. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

I. Naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania strony pozwanej oraz świadka T. J. w sytuacji, gdy wszystkie okoliczności niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy nie zostały wyjaśnione,

2) naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego co w konsekwencji spowodowało:

a) błąd w ustaleniach poprzez przyjęcie, że wskazane przez pozwaną nieruchomości i ruchomości są niewystarczające na zaspokojenie wierzyciela,

b) błąd w ustaleniach faktycznych, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, podczas gdy majątek dłużnika był wystarczający do zaspokojenia wierzytelności, co do faktu, że nie miał świadomości, że sprawa jest w toku a także brak było prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 527 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela podczas gdy dłużnik w chwili sporządzania umowy darowizny w dniu 9 maja 2014 roku świadomości takiej nie posiadał,

2) art. 527 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że dłużnik stał się nie wypłacał w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności prawnej,

3) art. 528 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia Wierzyciela podczas gdy Dłużnik w chwili sporządzenia umowy darowizny w dniu 9 maja 2014 roku świadomości takiej nie posiadał.

Wskazując na powyższe zarzuty, pozwana wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości, zasadzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, zasadzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie jest uzasadniona.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, wyrażając oceny, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logiki rozumowania czy doświadczenia życiowego i nie wykazują błędów natury faktycznej. Dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena dowodów nie nasuwa zastrzeżeń gdyż nie wykracza poza uprawnienia wynikające z przepisu art. 233 § 1 k.p.c. i jest przeprowadzona w sposób prawidłowy z punktu widzenia ich wiarygodności i mocy. Wskazany przepis przyznaje sądowi swobodę w ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zarzut naruszenia tego uprawnienia tylko wtedy może być uznany za usprawiedliwiony, jeżeli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki bądź z doświadczeniem życiowym. Wymaga natomiast podkreślenia, że samo przedstawienie przez stronę odmiennych wniosków niż wynikają z oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji nie świadczy jeszcze o przekroczeniu swobodnej oceny dowodów. Skarżąca w żaden sposób nie wykazała, że Sąd Okręgowy uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, dokonując swobodnej oceny dowodów i czyniąc na ich podstawie ustalenia.

Chybiony jest zarzut pominięcia dowodu z przesłuchania strony pozwanej oraz świadka T. J.. Należy zwrócić uwagę, że dowód z przesłuchania pozwanej wnioskowany był na okoliczność relacji łączących małżonków a w związku z tym braku wiedzy pozwanej o sytuacji majątkowej dłużnika. Tymczasem okoliczności te nie były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, co Sąd pierwszej instancji wyjaśnił w uzasadnieniu. Wskazał bowiem, że to, czy pozwana znała sytuację materialną męża jest nieistotne ze względu na brzmienie z art. 528 k.c. i charakter zakwestionowanej czynności (pod tytułem darmym). Z kolei świadek T. J., prawidłowo wezwany na adres wskazany przez pozwaną nie stawił się, a pozwana nie podała jego innego miejsca zamieszkania. Skarżąca, stawiając zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. nie wykazała, że pominięcie wymienionych dowodów nastąpiło w wyniku wadliwej oceny okoliczności decydujących, w świetle art. 227 k.p.c., o potrzebie przeprowadzenia dowodu w sprawie (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2011 r., sygn. akt I CSK 475/10- legalis nr 429234). Przede wszystkim jednak należy zauważyć, iż w przedmiocie wymienionych dowodów zostało wydane postanowienie dowodowe, a pełnomocnik pozwanej nie zgłosił przeciwko niemu żadnego zastrzeżenia, o którym mowa w art. 162 k.p.c. (wyr. SN z 4.10.2006 r., II CSK 229/06, legalis nr 163818) .Brak zgłoszenia zastrzeżenia wyłącza możliwość powoływania się strony na ewentualne uchybienia Sądu w dalszym toku postępowania, w szczególności w postępowaniu zażaleniowym i apelacyjnym. Sankcja ta oznacza, że warunkiem powoływania się na dostrzeżenie uchybienia sądu jest jego uprzednie zgłoszenie przez stronę w postaci zastrzeżenia.

Sąd Okręgowy nie popełnił także błędu w wyciągnięciu z materiału dowodowego wniosku, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Po pierwsze, zgodnie z art. 529 k.p.c. jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli; to samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. W związku z tym aż do chwili obalenia tego domniemania, co w tej sprawie nie miało miejsca, należało przyjmować, że dłużnik (mąż pozwanej) działał ze świadomością pokrzywdzenia swoich wierzycieli, ponieważ niewątpliwie stał się niewypłacalny w wyniku dokonania przedmiotowej darowizny na rzecz pozwanej, a można także przyjąć, że był niewypłacalny również w chwili dokonywania tej darowizny. Z zeznań świadka R. B., komornika prowadzącego egzekucję przeciwko dłużnikowi, wynika jednoznacznie, że po dokonaniu tej darowizny majątek dłużnika nie pozwalał na zaspokojenie wierzytelności przysługującej powodowi wobec niego, tym bardziej że wartość posiadanych przez dłużnika ruchomości – sprzętu budowlanego nie ma wielkiej wartości, dłużnik nie wskazał miejsca ich przechowywania a nieruchomości są obciążone hipotekami na rzecz innych wierzycieli. Świadczy o tym dobitnie nie tylko wynik prowadzonej przez powoda przeciwko dłużnikowi egzekucji, która nie przyniosła rezultatu, ale także to, że dłużnik, wielokrotnie wzywany do wskazania innych składników swojego majątku, nie uczynił tego. Pozwala to przyjąć, że istnieje podstawa do zastosowania powyższego domniemania, skoro dłużnik nie regulował swoich zobowiązań wymagalnych już w 2012 roku (świadczy o tym choćby data zasądzonych w wyroku VII C 63/13 odsetek) pomimo toczącego się pomiędzy nim a powodową Spółką procesu, a w toku sporu dokonał przedmiotowej darowizny znacznej części swojego majątku na rzecz pozwanej, uniemożliwiając zaspokojenie wierzyciela. Z faktu spowodowania niewypłacalności dłużnika wskutek dokonania darowizny, ustawodawca w art. 529 k.c. nakazuje wyprowadzić w drodze domniemania wniosek, że w takiej sytuacji dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemanie to nie zostało skutecznie obalone przez pozwaną.

Zresztą nawet niezależnie od wynikającej z powyższego przepisu możliwości przyjęcia domniemania istnienia po stronie dłużnika (męża pozwanej) w chwili dokonywania darowizny na rzecz pozwanej świadomości działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, stwierdzić można, że w świetle zebranego materiału dowodowego, taką okoliczność, tj. istnienie po stronie dłużnika świadomości pokrzywdzenia, uznać można byłoby za udowodnioną. Jak już wyżej wyjaśniono, umowa darowizny na rzecz pozwanej została zawarta w toku postępowania w sprawie VII C 63/13, toczącego się na skutek sprzeciwów dłużnika od wydanych w dniach 29 czerwca 2012 r. i 20 lipca 2012 roku nakazów zapłaty. Twierdzenia pozwanej, że dłużnik nie wiedział o swoim zadłużeniu bowiem wyrok w wymienionej sprawie został wydany dopiero 19 grudnia 2014 r., jest niewiarygodne. Mąż pozwanej zdawał sobie sprawę z tego, że ciąży na nim zobowiązanie wynikające z umowy zawartej w 2009 r., a konieczność jego zaspokojenia w drodze egzekucji na skutek wyroku, jaki miał zapaść w wymienionej sprawie, jest tylko kwestią czasu. Musiał zatem zdawać sobie sprawę z tego, że po dokonaniu tak znacznej darowizny tym bardziej niemożliwe będzie zaspokojenie wierzytelności wobec powoda. Należy zaznaczyć, że do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c. wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt I ACa 1764/04, OSA 2006/3/8). W konsekwencji nie tylko domniemanie, ale i ustalone w sprawie fakty pozwalają na przyjęcie, że po stronie dłużnika w chwili dokonywania darowizny na rzecz pozwanej istniała świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Dodać należy, że w tym zakresie chodzi jedynie o świadomość, a nie o zamiar pokrzywdzenia swoich wierzycieli przez dłużnika. Z przepisów o skardze pauliańskiej wynika, że nie jest wymagane, aby dłużnik działał w celu pokrzywdzenia wierzycieli, czyli miał subiektywnie ukierunkowany zamiar (bezpośredni lub choćby pośredni, ewentualny) spowodowania skutku w postaci pokrzywdzenia wierzycieli wskutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią. Nie jest też wymagana jego wina (podobnie zresztą nie jest wymagana wina osoby trzeciej), ponieważ nie chodzi tutaj o odpowiedzialność o charakterze odszkodowawczym. Wystarczające jest istnienie lub możliwość istnienia, przy zachowaniu należytej staranności, po stronie dłużnika choćby ogólnej świadomości, nawet niedotyczącej konkretnego wierzyciela, że wskutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią może stać się on niewypłacalny lub może powiększyć już istniejący stan swojej niewypłacalności. Taka sytuacja - w świetle ustalonych na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego okoliczności - w tym wypadku niewątpliwie istniała w chwili

dokonywania spornej darowizny. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r., sygn. akt V CSK 381/07; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 r., sygn. akt V CSK 77/07).

Za nieuzasadniony należało także uznać zarzut apelacji dotyczący przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że wskazane przez pozwaną nieruchomości i ruchomości są niewystarczające na zaspokojenie wierzyciela. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że pozwana nie wskazała konkretnego majątku dłużnika, z którego możliwa byłaby egzekucja, w dodatku mogąca doprowadzić do realnego zaspokojenia wierzyciela. Z zeznań świadka R. B. wynika natomiast, że w środkach trwałych przedsiębiorstwa prowadzonego przez dłużnika są wprawdzie wpisane ruchomości w postaci sprzętu budowlanego (o czym wyżej była już mowa), ale nie wiadomo gdzie się one znajdują, bowiem nie udało się komornikowi nawiązać kontaktu z dłużnikiem. Świadek zeznał także, że nieruchomości dłużnika, co do których brak jest konkretnych danych, są znacznie obciążone hipotekami, a przy tym w stosunku do dłużnika kierowane są inne roszczenia o znacznej wartości. Zatem nie sposób przyjąć, by istniała możliwość zaspokojenia powoda z innych składników majątkowych dłużnika niż nieruchomości objęte przedmiotową umową darowizny.

Podsumowując, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykazywał, iż wskutek zawarcia umowy darowizny pozwana bezpłatnie uzyskała korzyść majątkową, a dłużnik S. J., będąc już niewypłacalnym, dokonał tej darowizny ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, stając się niewypłacalnym w wyższym stopniu niż był przed jej dokonaniem. W świetle tych okoliczności powództwo o uznanie darowizny za bezskuteczną względem powoda było w pełni uprawnione i znajdywało podstawę w regulacjach art. 527§ 1 i 2, art. 528 i art. 529 k.c. W konsekwencji apelację pozwanej jako nieuzasadnioną należało oddalić, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 6) w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2) i § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z dnia 5 listopada 2015 r. poz. 1804).

SSA Barbara Górzanowska	SSA Elżbieta Uznańska	SSA Andrzej Szewczyk